УДК 94(477):159.942
DOI https://doi.org/10.32782/2663-5984.2026/3.2

Жовта І.І.
https://orcid.org/0000-0002-6620-8272
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

РОЗВАГИ ТА ЕМОЦІЙНИЙ СВІТ ВИХОВАНОК СТАРШИХ КЛАСІВ КИЇВСЬКОГО ІНСТИТУТУ ШЛЯХЕТНИХ ДІВЧАТ ПОЧ. ХХ СТ. (ЗА АВТОБІОГРАФІЧНОЮ ПОВІСТЮ Н. КОРОЛЕВОЇ «БЕЗ КОРІННЯ»)

У статті висвітлено розваги та емоційний світ вихованок старших класів Київського інституту шляхетних дівчат на поч. ХХ ст. Дослідження зосереджене на повсякденному досвіді дівчат у закритому навчально-виховному середовищі, для якого були характерні регламентований розпорядок дня, значна кількість навчальних занять, обмежений вільний час і постійний контроль з боку наставниць. Метою роботи є характеристика основних форм розваг вихованок, визначення емоційних станів і реакцій, пов'язаних із повсякденним життям та дозвіллям, а також з'ясування впливу релігійних практик на емоційний світ інституток старших класів.

Джерельною основою дослідження є автобіографічна повість Н. Королевої «Без коріння», у якій авторка описує власний досвід перебування у Київському інституті шляхетних дівчат та життя його вихованок. Методологічну основу становлять підходи історії повсякдення, мікроісторії та історії емоцій, зокрема концепт емоційних спільнот. Аналіз джерела дозволив простежити зв'язок між організацією інститутського життя, доступністю розваг і характером емоційних реакцій вихованок.

Встановлено, що розваги старших інституток переважно відбувалися у вільний від занять час і мали колективний характер. Серед них були жарти, розіграші, глузування, спів, гра на піаніно, декламація, театралізовані сценки та участь у святкових заходах. Вони викликали переважно позитивні емоції і водночас давали можливість тимчасово вийти за межі суворого інституційного контролю. Намагалися контролювати розваги класні дами. Виявлено, що одноманітність режиму, постійні правила, заборони та повторюваність повсякденних практик породжували нудьгу, роздратування, неприязнь і сум. Релігійні практики, зокрема піст, сприяли стриманості поведінки та емоцій, тоді як святкові дні супроводжувалися піднесеним настроєм і радістю.

Ключові слова: *історія емоцій, історія повсякдення, розваги, Київський інститут шляхетних дівчат, вихованка.*

Постановка проблеми. Київський інститут шляхетних дівчат (1838–1919 рр.) був однією з найбільших шкіл-пансіонів на теренах України, де навчалися і проживали дівчата у закритому середовищі упродовж довгого періоду часу. Це була спільнота панянок, яких зростали відповідно до тогочасних уявлень про виховання дворянок і їхньої ролі у суспільстві як майбутніх дружин і матерів. З др. пол. ХХ ст. фокус починає поступово змінюватися. Йдеться про отримання освіти для подальшої праці – стати вчителькою чи домашньою наставницею в якомусь закладі, яке вписувалося у загальну тенденцію змін в жіночій освіті в російській імперії [4, с. 19, 41, 107].

У дослідженнях останніх років увага була прикута не тільки до освітнього процесу в інститутах Києва та інших міст на території України у XIX – поч. ХХ ст., про який детально висвітлено в українських і зарубіжних працях, а й до життя учениць закладів (їх повсякдення і дозвілля), що починає активно розроблятися в історичній науці, хоча деякі теми залишаються не розкритими [4, с. 25, 27]. Іншим важливим питанням, якого нечасто торкалося коло науковців, були емоції та

© Жовта І.І., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

почуття дівчат, які здобували освіту в закритому середовищі, і як замкнутість або відірваність від решти соціуму впливало на їх життя. Варто додати, що історія емоцій поступово входить до фокусу досліджень українських істориків, на відміну від західних, у яких спостерігаємо відродження інтересу до цього напряму.

Тому метою статті є характеристика розваг та емоційного світу вихованок старших класів Київського інституту шляхетних дівчат поч. ХХ ст. Розвідка базується на автобіографічній повісті Н. Королевої «Без коріння», яка слугує джерелом для висвітлення життя вихованок, так як авторка описує своє життя у закладі і зазначає реальних осіб, які навчалися і працювали в школі-пансіоні. І ми можемо перевірити подекуди інформацію іншими джерелами [4, с. 33–34]. Твір був вибраний з декількох причин. По-перше, Н. Королева, яка приїхала після католицького монастиря на навчання до Інституту [1, с. 404, 405, 406] і була зарахована до випускового класу, була немов би відстороненим спостерігачем, бо не вписувалася в загальне коло інституток через іншу релігію і інший життєвий досвід. По-друге, вона змальовувала загальні риси повсякдення вихованок та їх колективні емоції, подекуди і порівнювала із власними, що складає сукупний образ буття дівчат у стінах Інституту.

Постановка завдання. Для поставленої мети потрібно було вирішити такі завдання: висвітлити розваги вихованок старших класів; проаналізувати емоційний світ вихованок; подивитися як розваги впливали на зміну емоційного світу дівчат; як релігія здійснювала вплив на емоційний стан інституток.

Методологія дослідження базується на використанні загальних наукових методів, логіки та спеціально історичних, зокрема історико-порівняльного та історико-генетичного. Ми працюємо в напрямі історії повсякдення, який сформувався у др. пол. ХХ ст. у процесі становлення нової історії та розкриває умови життя, праці та відпочинку пересічних людей, зокрема у нашому доробку піде мова про розваги [2]. Використовуємо мікроісторичний підхід, який допомагає реконструювати складну мережу взаємодій людей, різних життєвих стратегій і чинників через зменшення масштабу до одиничних осіб або невеликих груп, або інституцій [14].

Іншим напрямом, яким ми послуговуємося у дослідженні є історія емоцій, що виникла у др. пол. ХХ ст. завдяки дослідженням французької школи «Анналів», і пережила черговий був із розвитком нейробіології у 80-тих рр. ХХ ст., яка вивчає емоційний стан, емоції, почуття людей в минулому [10]. Основним завданням історика полягає не в тому, щоб просто зрозуміти емоції, а з'ясувати, як вони переживалися, що їх викликало, у якій формі вони проявлялися та які наслідки мали [20, с. 11]. Для нашого дослідження є вагомим концепт емоційних спільнот, що є одним з ефективних підходів до вивчення емоційної структури колективів (у нашому випадку інституток). Над розробкою методологічного інструментарію працювала Б. Розенвайн, яка брала наявну спільноту людей (монахів) і з джерел вибирала емоційні слова, шаблони, наративи і т.п. Також з увагою ставилася до фігуративного емоційного мовлення («він вибухнув» у випадку гніву) [10]. Так само і ми намагалися підійти до опрацювання автобіографічної повісті Н. Королевої «Без коріння». Під емоційним світом ми маємо на увазі усі ті емоції, почуття, емоційні стани, вияви емоцій, які були у вихованок старших класів Київського інституту шляхетних дівчат поч. ХХ ст. Ми не можемо тільки фокусуватися на емоціях (гнів, страх, радість), так як серед самих психологів існує багато визначень і дискусій щодо того, як трактувати емоції, які їх складові і чи емоції ототожнюються з почуттями [16, с. 20, 21].Тому для нас прийнятним є визначення «емоційного світу», яке ми запозичили у працях Л. Петрушко [11, 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія питання налічує низку доробків. Зарубіжна історіографія в розвитку історії емоцій досягла вагомих результатів: низка досліджень Р. Бодіса [18, 19, 20], Б. Розенвейн [21], Я. Палмера [10] та ін. Також вийшов друком методологічний посібник для студентів, які хочуть працювати в напрямку історії емоцій [17]. Огляд низки праць, зосереджених на дослідженні емоцій в історії, був зроблений М. Ходаківським [15]. Історії емоцій українського Середньовіччя присвячені дослідження вище згаданої Л. Петрушко, яка, використовуючи підхід історії ментальностей, висвітлює емоційний світ у житіях Святих, емоції та їх вияви (радість, печаль, сльози) за Києво-Печерським патериком [11, 12]. Дослідження повсякденного життя інститутів шляхетних дівчат, дружби, дозвілля А. Коробчук [7, 8] та І. Жовтої [4, 5, 6]. Розвагам і іграми присвячено невелика частина статті А. Кізлової та І. Жовтої про дозвілля вихованок інститутів шляхетних дівчат на теренах України у XIX – поч. ХХ ст., яке дає загальне уявлення як могли бавитись вихованки і у що грати, а також хто здійснював контроль над цим видом дозвілля [6]. Ми вперше

робимо спробу дослідити розваги вихованок старших класів та їх емоційний світ.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як ми розпочнемо висвітлення теми дослідження, варто зауважити про поняття «розваги», яке є частиною дозвілля [3], і є тим, що розвеселяє, розважає людину [13]. У контексті поглядів Н. Королевою розваги (вживає термін «забави») є частиною буття людини: «Життя – parties de plaisir, прогулянки, спочинок, забави, театри, бали... Життя – і той спокій у вимріяному "вдома"... Ах! Життя – то ж правдивий рай без тіней, без суму, без журби, самі радощі, радощі й ясність» [9, с. 264]. Вагомим є ряд емоцій чи емоційних станів, які асоціюються для інститутки з життям, яке мало бути без негативних відчуттів («без тіней», «сум», «журба»), а включати лише позитивні («радощі», «ясність») [9, с. 264].

Розваги вихованок зазвичай виникали у період відпочинку. Так як в інститутах був встановлений режим дня, більшу частину, якого займало навчання і підготовка уроків, то на дозвілля, у тому числі забави не було так багато часу. Н. Королева згадує «годину свобідної поведінки», «годину безконтрольного дозвілля» [9, с. 265], у якому класні дами не могли контролювати поведінку вихованок, так як одна наставниця просто не справлялася і за характеристикою письменниці, не зачіпала дівчат старших класів. У той час дівчата відчували себе вільними, а також вдавалися до «найгаласливіших забав» [9, с. 265]. Тому розваги відбувалися лише у позаурочні години і без надмірного контролю з боку класних дам.

Н. Королева згадує, що у них була компанія дівчат, які постійно веселили своїх однокласниць. Одна з розваг була розіграшом наставниці, коли вони робили сценку, що одній товаришці було погано, а потім кликали класну даму, яку доводили до переживань за дівчину і отримували від того задоволення [9, с. 267] Ще одним випадком було глузування зі свого сором'язливого вчителя і розігрування сценки, де дівчата ніби почули, що від одружився, хоча це було не правдою. Через що викладач відчував себе ніяково, вихованки сміялися [9, с. 308–310]. Іншими забавами знаходимо у повісті – це гра на піаніно, але не завжди класичні твори, а наприклад, коли дівчата всі хором під звуки співали нескладну пісеньку «Гав-гав-гав» [9, с. 269]. Знаходимо також розігрування сценок з співом пісень жартівливого характеру («балада про інститутські котлети), декламація віршів, показ певних персонажів «тверська бариня» і т.п. [9, с. 271, 272]. У дівчат молодших класів упродовж усього існування Київського закладу не спостерігалося глузування чи подібні розваги упродовж існування Інституту, навпаки боязнь класних дам і виконання усіх їхніх настанов [4, с. 123]. Ми припускаємо, що це було пов'язано з віком вихованок.

Загалом в інститутах шляхетних дівчат на теренах російської імперії у XIX – поч. XX ст. були присутні ігри як «кішки-мишки чи інші рухливі. Все залежало від співробітників закладів, бо в одних дозволялося більше бавитися, в інших – менше [6, с. 13, 14]. Ігор, які б розважали дівчат старших класів, ми не знаходимо у повісті «Без коріння», бо вихованки були вже дорослими.

Під час розваг інституток старших класів найбільше було емоційних реакцій, які у тексті ми простежуємо словами і виразами «сміятися», «жартувати», «глумитися», «розвеселиних до сліз», «дурійки», «веселих дівчат», «весело», «смішно» [9, с. 265, 269, 267]. Тому забави в інституток викликали однозначно позитивні емоції і їх реакції.

Варто відміти, що дівчата дуже прагнули розваг. Свідченням цього є слова н. Королевої: «Але на цей раз таких буденних речей замало. Всі настільки розбавлені, що кожна хоче якогось видовища й нових забав» [9, с. 269]. Крім того старі забави набридали, і тому вихованки хотіли нових. [9, с. 269]. Це пов'язане саме з одноманітністю інститутського життя із постійною муштрою, яка була характерна для закладів закритого типу [4, с. 126].

Наставниці намагалися контролювали розваги, встановлюючи межі, закликаючи до «добрих манер» і вживаючи словосполучення «чи не соромно». Ми не знаходимо поняття «сорому» у дівчат, лише коли наставниці нав'язували його інститутткам [9, с. 272]. Відносини вихованок і наставниць, характеристика дівчатами їх виховательок прописані словами і словосполученнями: «дошкуляли», «ненавиділи», «без усміху», «без бур, повне сірої нудьги», «з ненавистю» [9, с. 304, 305]. Саме через емоційні слова можна спостерігати усю складність стосунків дівчат і класних дам, які характеризувалися неприязню і негативним ставленням менших до старших.

Свята могли теж викликати позитивні емоції. Зокрема, йдеться про організований бал, присвячений Масляній (ми припускаємо, що воно відбувалося щорічно, принаймні нам відомо про два випадки заходу 1905 р. [9, с. 337] і 1913 р. [4, с. 174]). Н. Королева описувала «нестримно-веселий дух» в стінах Інституту, коли відбувалася

підготовка і очікування самого свята. Однак сама урочистість пройшло під контролем наставниць, які дивилися, щоб вихованки не порушували правила поведінки та моралі, танцюючи з кавалерами [9, с. 339].

Бути щасливим асоціювалося з пропуском занять, коли хтось через стан здоров'я ішов до шпиталю. І також через те, що там можна було виспатися. Так як в інститутах режим дня був побудований таким чином, що дівчата мали прокидатися дуже рано (о 6 ранку) [9, с. 275]. Радість виникала, коли скасовували заняття («радісно»). Відчуття задоволеності було присутнє серед вихованок, коли закінчили навчання [9, с. 390]. Тому позитивні емоції стосувалися того, коли дівчата могли позбутися уроків, мати вільний час і закінчити навчання в закладі.

Настання весни викликало «радість», «тваринні радощі» [9, с. 362]. Дівчата по-іншому сприймали, коли погода пробуджувалася: «Але ж – весна, наповнена ніжністю й солодкою тривогою, наповняла дівочі серця потребою близькости, порозуміння, ласки, дружби, часто й із відтінню своєрідної закоханости». [9, с. 375]. Тому зміна пір року, зокрема прихід весни, викликали позитивні емоції, що позначалося також на взаєминах вихованок між собою.

Релігія впливала на емоційний світ вихованок Інституту. Піст до Великодня супроводжувався не тільки фізичним, а духовним – багато молилися. Н. Королева описувала, що дівчата говіли та ходили до церкви, і виконували релігійні обряди [9, с. 364, 365]. Спостерігаємо відсутність будь-яких емоцій або реакцій як сміх Коли наставало саме свято, то в закладі відчувався піднесений настрій , а також «радість і урочистість у співах» [9, с. 368, 369]. Тому можемо стверджувати, що піст викликав стриманість у поведінці та емоціях вихованок, але коли наставало свято, то відчувалися позитивні емоції.

Рутина асоціювалася з негативними почуттями («не любили»). Не подобалися прогулянки по Липках, бо вони йшли по тому ж самому маршруту [9, с. 278]. Підтвердженням вище зазначеного можуть слугувати слова Н. Королевої: «Уже три місяці гнітило Ноель одноманітне інститутське життя, таке ж далеке їй і чуже, як і першого дня, коли вона опинилася поміж сливе дорослими дівчатами, які мали або так часто попадали в психіку дітей, що були примушені нудитись у хаті в дощовий день» [9, с. 278]. Найбільше засмучували постійні настанови і заборони: «Тут же було, як у війську: сказано, щоб було так, а не інакше, то й даремно було над цим морочити голову, бо ж на всі "чому" була завжди та сама втерта відповідь: "Так полаґаєтса". Часами вона мала відміну: "Так полаґаєтса по уставу" або "Так полаґаєтса по формє!"» [9, с. 281]. Тому недивно, що повсякденне інститутське життя, навіть коли були присутні пустощі, характеризувалися словами «нудних днів», «томили», «дратували» [9, с. 281].

Для самої Н. Королевої, як ми вже згадували прибула до Інституту на останній рік навчання, був власний досвід переживань через нове середовище. Можна окреслити, як тугу за домом, що є одним з виявів «синдрому шкіл-пансіонів», який якраз був характерний для дівчаток молодших класів, які поступили до закладу і навчалися перший рік [4, с. 89]. Варто зауважити, що у Н. Королевої не було дому як такого, а вона довгий період часу прожила в монастирі, у якому вона вбачала домівку [1, с. 404]. У тексті (через бачення Ноель та персоналу) чітко простежується емоційний стан письменниці такими словосполученнями і словами як «не тратять життєраждости», «журитись», «нудне», «тужити за недосяжним», «чужа», «самітня», «одинока», «помре… з нудьги, з порожнечі, з душевного холоду, з недостачі душевної поживи» [9, с. 300, 301]. Робиться на голос у тексті, про те, що Ноель (Королева Н.) – інакша через релігію і європейську ментальність, що вона – «без коріння» [9, с. 301]. У неї інститутське життя асоціювалося з сумом.

У повісті зустрічаємо такі негативні емоції як передаються словами «гіркість та образа», «зла». Йдеться про конфлікт між двома вихованками, у тому числі Ноель [9, с. 326–327], де простежується ця інакшість. Але загалом більше не спостерігаємо таких сильних негативних емоцій.

Якщо порахувати у тексті слова чи словосполучення, які позначають таку емоційну реакцію чи емоційний стан як сміх – 46 згадок щодо вихованок, і жартувати – 16, весело – 11 слів, то нудьги у повісті буде набагато менше – 17 слів. Очевидно, з підрахунку випливає, що в інститутських стінах вихованкам було більш смішно і весело, ніж нудно. Однак такий умовивід не є вірним сам по собі, адже у «Без коріння» більше тексту присвячено розвагам чи святковим дням, хоча більше часу фактично займала буденність без особливих подій, під якої дівчата нудьгували. Тому для нас важливо у дослідженні прослідкувати з якими подіями чи наслідками мали ті чи інші емоції чи відчуття, і не бачимо сенсу робити таблиці із зазначенням кількості вживання слів, що позначають чуттєвий світ інституток.

Висновки. Розваги вихованок старших класів поч. ХХ ст. за автобіографічною повістю Н. Королевої «Без коріння» відбувалися у вільний час, тривали короткий проміжок часу, були націлені на жарти чи глузування і викликали позитивні емоції у дівчат і сміх. Забави подекуди відходили від контролю класних дам, однак певний нагляд наставниць проводився, особливо під час свят. Позитивні емоції чи реакції виникали у дівчат поза навчанням і закінченням здобуття освіти. Інститутське повсякденне життя у вихованок асоціювалося з негативними емоціями і характеризувалося нудьгою і частково сумом. Деякі релігійні практики стримували емоції і поведінку дівчат, але свята приносили позитивні відчуття.

Список літератури:

1. Винничук Ю. Інакший світ // Королева Н. Твори: Автобіографія. Предок. Без коріння / упоряд. Шевчук Ю. Львів: Каменяр, 2009. С. 401–415.

2. Горобець В.М. Історія повсякдення [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: «Наукова думка», 2005. 672 с. Режим доступу: https://www.history.org.ua/?termin=Istorija_povsjakdennja (останній перегляд: 07.09.2026)

3. Дозвілля / А. О. Ручка. *Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. Режим доступу: https://esu.com.ua/article-20509. DOI: 10.5281/zenodo.19944033

4. Жовта І. І. Колектив Київського інституту шляхетних дівчат в організації повсякдення вихованок (XIX – перші десятиліття XX ст.). Дис. … доктора філософії: 032 – Історія та археологія. Київ, 2023. 189 с.

5. Жовта І.І. Поняття «дружби» у вихованок інститутів шляхетних дівчат за джерелами особового походження і літературними творами на території України у XIX – поч. XX ст. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки.* 2024. Т. 35 (74). № 3. С. 40–46. https://doi.org/10.32782/2663-5984.2024/3.7

6. Жовта І.І., Кізлова А.А. Дозвілля вихованок інститутів шляхетних дівчат на території України за джерелами особового походження (XIX – перші десятиліття XX ст.). *Уманська старовина.* 2024. № 11. С. 5–19. https://doi.org/10.31499/2519-2035.11.2024.304198

7. Коробчук А. С. Батогом і пряником: специфіка виховного процесу в Одеському інституті шляхетних дівчат. *Старожитності Лукомор'я.* 2022. № 3. С. 35–43. DOI: https://doi.org/10.33782/2708-4116.2022.3.156

8. Коробчук Анна Сергіївна. Історія жіночої освіти на півдні України у XIX – на початку XX ст.: Одеський інститут шляхетних дівчат. Дис. … доктора філософії: 032 – Історія та археологія. Одеса, 2024.

9. Королева Н. Твори: Автобіографія. Предок. Без коріння / упоряд. Шевчук Ю. Львів: Каменяр, 2009. 419 с.

10. Палмер Я. Історія емоцій. Historians. Режим доступу: https://surl.li/wqgfdj

11. Петрушко Л. Емоційний світ Києво-Печерського патерика крізь призму цитат та алюзій християнської літератури. *Сіверянський літопис*. 2023. № 2. С. 97–112. https://doi.org/10.58407/litopis.230211

12. Петрушко Л. Емоційний світ українського Середньовіччя: джерельний потенціал рукописів XII–XVI ст. з фондів інституту рукопису. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.* 2024. № 71. С. 127–143. https://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001526680

13. Розвага. *Словник UA.* Режим доступу: https://surl.li/sljrgx

14. Старченко Н.П. Мікроісторія [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: «Наукова думка», 2009. 790 с. Режим доступу: https://www.history.org.ua/?termin=Mikroistoriya (останній перегляд: 07.09.2026)

15. Ходаківський О. М. Оманлива очевидність: сучасні підходи до вивчення історії емоцій. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки.* 2022. Том 5. С. 70–79. DOI: https://doi.org/10.18523/2617-3417.2022.5.70-79

16. Цільмак О.М., Шмаленко Ю.І. та ін. Психологія емоцій та почуттів: підручник.

17. Barclay K. The History of Emotions: A Student Guide to Methods and Sources. Bloomsberry. 2020.

18. Boddice R. A History of Feelings. Reaktion books, 2019.

19. Boddice R. The History of Emotions. Manchester University Press, 2018.

20. Boddice, Rob. 2017. "The History of Emotions: Past, Present, Future". Revista de Estudios Sociales 62: 10–15. https://dx.doi.org/10.7440/res62.2017.02

21. Rosenwein B. H. Generations of Feeling. A History of Emotions, 600–1700. Cambridge University Press, 2015.

Zhovta I.I. ENTERTAINMENT AND EMOTIONAL WORLD OF GIRLS OF THE SENIOR CLASSES OF THE KYIV INSTITUTE FOR NOBLE GIRLS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY (BASED ON THE AUTOBIOGRAPHICAL STORY OF N. KOROLEVA " WITHOUT ROOTS")

The papers explore the recreational practices and emotional experiences of senior pupils at the Kyiv Institute of Noble Girls in the early twentieth century. Attention is paid to the everyday life of girls within a closed educational institution characterized by a strictly regulated daily routine, intensive study, limited opportunities for leisure, and continuous supervision by teaching and supervisory staff. The study aims to examine the main forms of entertainment available to senior pupils, identify the emotional responses associated with everyday activities and leisure, and determine how religious practices shaped their emotional behavior and experiences.

The research is based on Natalena Koroleva's autobiographical novella Bez Korinnia (Without Roots), which contains the author's recollections of her time at the Kyiv Institute for Noble Maidens and her observations of the pupils' everyday life. The study draws on approaches from the history of everyday life, microhistory, and the history of emotions, with particular use of the concept of emotional communities. This perspective makes it possible to consider leisure not simply as a way of spending free time, but as an important element of the pupils' social and emotional experience.

The analysis shows that senior pupils usually engaged in entertainment during periods free from classes and that most leisure activities were collective. Their pastimes included jokes, practical jokes, teasing, singing, piano playing, recitation, theatrical performances, and participation in festive events. These activities generated positive emotional responses while also creating temporary opportunities to move beyond the restrictions of institutional routine. At the same time, the supervisory staff sought to regulate and control such forms of leisure. The repetitive character of everyday life, numerous rules and prohibitions, and constant supervision could contribute to boredom, irritation, dislike, and sadness. Religious practices also influenced the emotional experiences of the pupils: fasting encouraged restraint in both behavior and emotional expression, whereas religious celebrations were associated with heightened spirits, solemnity, and joy. Thus, leisure and entertainment constituted an important part of the emotional life of senior pupils and provided a means of coping with the constraints of institutional life.

Keywords: *history of emotions, history of everyday life, entertainment, Kyiv Institute for Noble Maidens, pupil.*

Інформація про використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту використовувалися виключно для мовного редагування, перевірки граматики, перекладу або інших допоміжних завдань, без використання згенерованих ними об'єктів як результатів академічної діяльності.

Дата першого надходження статті до видання: 24.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.11.2026